

OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Dane dotyczące gminy/powiatu

nazwa inicjatywy	Budżet obywatelski miasta Krakowa 2014
nazwa gminy/powiatu	Gmina Miejska Kraków
dokładny adres	Pl. Wszystkich Świętych 3-4, 31-004 Kraków
województwo	Małopolskie
telefon	12 61 61 200, 12 61 61 207
adres strony internetowej	www.krakow.pl
faks	12 616 17 21
adres e-mail	umk@um.krakow.pl

2. Rodzaj(e) podjętych działań (zaznacz):

- kształtowanie efektywnych systemów konsultacji społecznych i udziału obywateli w formułowaniu strategii rozwoju i prowadzenia polityki lokalnej lub regionalnej;
- wprowadzanie nowatorskich form demokracji lokalnej;
- rozwijanie systemów kontroli i komunikacji społecznej, ze szczególnym podkreśleniem przejrzystości procesów decyzyjnych władz gminy lub powiatu;
- oryginalne formy aktywizacji działalności obywatelskich i współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- formy działalności z podmiotami gospodarczymi i ich samorządami na rzecz wspólnoty obywatelskiej i lokalnego rozwoju;
- działania na rzecz wychowania obywatelskiego, w tym pozaszkolne inicjatywy edukacyjne, działania na rzecz młodych mieszkańców gminy lub powiatu;
- decentralizację realizacji zadań publicznych, drogą przekazywania jej organizacjom obywatelskim lub jednostkom bliższym obywateli;
- inne.....
.....

3. Przedmiot działalności

Budżet obywatelski miasta Krakowa pierwszy raz zrealizowano w 2014 r. Zasadniczym celem budżetu obywatelskiego było (i jest nadal) zwiększenie otwarcia samorządu na głos mieszkańców, poprzez włączenie ich do dyskusji na temat priorytetów społeczności lokalnej z perspektywy jej wspólnego dobra. Cel ten doprowadził do aktywnego zaangażowania się mieszkańców w proces opracowania budżetu obywatelskiego oraz do efektywnego wydawania wspólnych środków z lokalnego budżetu i budowania więzi w lokalnej społeczności. W pierwszej edycji budżetu obywatelskiego miasta Krakowa ponad 460 mieszkańców złożyło blisko 650 wniosków, a w głosowaniu oddano łącznie 67.320 głosów.

4. Opis działań

W celu ustalenia zasad budżetu obywatelskiego Prezydent Miasta Krakowa powołał Zespół Zadaniowy do spraw opracowania projektu uchwały Rady Miasta Krakowa dotyczącej zasad funkcjonowania i wdrożenia budżetu obywatelskiego w Krakowie. Wielką wartością całego procesu dochodzenia do krakowskiego modelu budżetu obywatelskiego było partycypacyjne wypracowanie jego zasad, które znalazło wyraz w szerokiej, niełatwej dyskusji na temat roli tego narzędzia w budowaniu lokalnych społeczności na poziomie Dzielnic miasta Krakowa i korzyści jakie wynikają z włączenia mieszkanki i mieszkańców w zarządzanie Miastem. Podstawową ideą, która przyświecała powołaniu Zespołu był wzorcowe wdrożenie metod partycypacji w krakowskim samorządzie. Efektem prac Zespołu, w skład którego wchodziły m.in. aktywiści zaangażowani w dwa wcześniejsze projekty pilotażowe dotyczące budżetu obywatelskiego oraz przedstawiciele wszystkich klubów radnych Rady Miasta Krakowa, radni Rad i Zarządów Dzielnic, przedstawiciele Urzędu Miasta Krakowa, miejskich jednostek organizacyjnych oraz przedstawiciele strony społecznej (organizacji pozarządowych i organizacji społecznych) było opracowanie projektu uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie budżetu obywatelskiego oraz Regulaminu budżetu obywatelskiego, który następnie został przyjęty przez Radę Miasta w dniu 20 lutego 2014 r.

Dokument ten jest dowodem swego rodzaju konsensusu społecznego, który odpowiada oczekiwaniom zarówno strony społecznej, jak i przedstawicieli lokalnego samorządu. Jego inkluzyjny charakter przejawiał się silną pozycją strony społecznej, która nie tylko była zaangażowana w tworzenie jego zasad, ale cały czas monitorowała jego przebieg w ramach powołanej Rady Programowej Budżetu Obywatelskiego i we współpracy z UMK starała się wypracowywać i na bieżąco dokonywać niezbędnych korekt całego procesu.

Realizacja budżetu obywatelskiego miasta Krakowa 2014 przebiegała w pięciu etapach.

ETAP I – AKCJA EDUKACYJNA I KAMPANIA PROMOCYJNA

- marzec – uruchomienie strony internetowej budżetu obywatelskiego
- kwiecień – spotkania informacyjne i szkoleniowe dla przedstawicieli Rad Dzielnic
- kwiecień-16 czerwca – I tura kampanii informacyjnej
- maj-16 czerwca – spotkania konsultacyjne z mieszkańcami

ETAP II – ZGŁASZANIE PRZEZ MIESZKAŃCÓW PROPOZYCJI PROJEKTÓW

- 5 maja-16 czerwca

ETAP III – WERYFIKACJA I OPINIOWANIE PROPOZYCJI PROJEKTÓW

- do 20 sierpnia

ETAP IV – GŁOSOWANIE MIESZKAŃCÓW NA PROJEKTY

- 1 września – ogłoszenie listy projektów, które zostaną poddane głosowaniu
- wrzesień – II tura kampanii informacyjnej
- 27 września-5 października – głosowanie

ETAP V – OGŁOSZENIE PROJEKTÓW DO REALIZACJI I EWALUACJA

- 31 października – ogłoszenie przez Prezydenta Miasta Krakowa, na podstawie wyników głosowania mieszkańców, listy projektów przewidzianych do realizacji
- grudzień – przygotowanie raportu z ewaluacji.

5. Uzyskane efekty

Przystępując do realizacji badania ewaluacyjnego Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia, z którą Urząd Miasta Krakowa zawarł umowę o przeprowadzenie ewaluacji budżetu obywatelskiego, wspólnie z Zespołem Ewaluacyjnym, składającym się z przedstawicieli radnych Rady Miasta Krakowa, radnych Rad i Zarządów Dzielnic, przedstawiciele Urzędu Miasta Krakowa, miejskich jednostek organizacyjnych oraz przedstawiciele strony społecznej (organizacji pozarządowych i społecznych) oraz mieszkanki i mieszkańcy biorących udział w procesie, ustalili listę celów, na które krakowski Budżet Obywatelski (BO) powinien odpowiadać. I tak, realizacja BO powinna przyczynić się do:

- ✓ zainteresowania mieszkańców/mieszkanek sprawami miasta/dzielnicy,
- ✓ poczucia związku z miejscem zamieszkania,
- ✓ wzrostu wiedzy mieszkańców/ mieszkanki o mechanizmach zarządzania miastem,
- ✓ wzrostu aktywności społecznej mieszkańców/mieszkanek,
- ✓ poszerzenia współpracy pomiędzy mieszkańcami w działaniach na rzecz miejsca zamieszkania,
- ✓ poprawy jakości zarządzania miastem przez UMK.

Na podstawie przeprowadzonych badań ewaluacyjnych wyciągnięto następujące wnioski:

- 83% osób, które słyszały o budżecie obywatelskim uznało, że proces ten przyczynia się do wzrostu jakości działań Urzędu Miasta dzięki lepszemu poznaniu potrzeb i preferencji mieszkańców. Tylko 6% respondentów, którzy słyszeli o budżecie obywatelskim było zdania, że nowy mechanizm partycypacji nie przyniósł żadnych pozytywnych zmian, ani odnoszących się do nich samych ani do funkcjonowania Urzędu Miasta;

- 68% badanych mieszkańców przyznało, że budżet obywatelski zwiększył ich zainteresowanie sprawami dzielnicy i miasta.
- Prawie trzy razy więcej osób (27%) rozmawiało z rodziną i przyjaciółmi o projektach niż głosowało. Zasięg oddziaływania budżetu obywatelskiego wykracza zatem znacząco poza grupę osób głosujących.
- Realizacja budżetu obywatelskiego miała również pozytywny wpływ na poczucie związku z miejscem zamieszkania (45% wskazań) oraz wiedzę o sposobie zarządzania miastem (44%).
- 81% spośród zbadanej grupy zamierza w kolejnej edycji budżetu obywatelskiego zgłosić ponownie projekty¹.

Z powyższych danych wynika, iż realizacja budżetu obywatelskiego miasta Krakowa przyczyniła się do realizacji celów, które w toku swych prac założył Zespół Ewaluacyjny.

6. Oszacowanie nakładów poniesionych na organizację i realizację projektu

Na realizację zadań w ramach budżetu obywatelskiego miasta Krakowa przeznaczono łączną pulę 4,5 miliona złotych, w tym:

- 2,7 miliona złotych na zadania o charakterze ogólnomiejskim (czyli takie, które służą mieszkańcom całego miasta, co oznacza, że dotyczą one potrzeb mieszkańców więcej niż jednej Dzielnicy);
- 1,8 miliona złotych na zadania o charakterze lokalnym do podziału pomiędzy 18 dzielnic miasta (dla każdej z dzielnic przeznaczono po 100 tysięcy złotych).

Ponadto poniesiono około 350 tysięcy złotych kosztów na zadania o charakterze operacyjnym, jak realizacja kampanii promocyjno-informacyjnej, opłacenie moderatorów, którzy przeprowadzali część spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami czy zakup niezbędnych materiałów biurowych do wykorzystania przez poszczególne Rady Dzielnic.

Udało się uniknąć kosztów związanych z wynajęciem sal na spotkania konsultacyjne. Sale na spotkania udostępniane były nieodpłatnie przez takie instytucje jak szkoły, biblioteki czy miejskie domy kultury. Również część kampanii promocyjno-informacyjnej została przeprowadzona siłami własnymi Urzędu przy wykorzystaniu Miejskiej Platformy Internetowej, automatów biletowych Krakowskiej Karty Miejskiej lub telewizji autobusowej BUS TV.

7. Czy napotkali Państwo trudności, z którymi należało się zmierzyć, aby zrealizować projekt?

Brak sprofesjonalizowanego, elektronicznego narzędzia do głosowania wydłużył czas weryfikacji oddanych głosów oraz podania do publicznej wiadomości ostatecznych wyników

¹ „Ewaluacja pierwszej edycji Budżetu Obywatelskiego w Krakowie”, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia, Warszawa-Kraków listopad 2014, str. 76-78

głosowania. Oddanie około 8 tysięcy głosów w formie tradycyjnej (głosowanie „papierowe”) wymagało ręcznego wprowadzenia danych do programu komputerowego.

8. Zalecenia dla innych jednostek samorządu terytorialnego zainteresowanych wdrożeniem projektu

Aplikacja służąca głosowaniu internetowemu zdecydowanie usprawniłaby pracę związaną z głosowaniem – z jednej strony usprawniłaby sam etap liczenia głosów, z drugiej strony blokowałaby oddawanie głosów przy użyciu niepoprawnego numeru PESEL (często wpisywanego omyłkowo) lub pozamiejscowego kodu pocztowego (wielu głosujących prawdopodobnie z przyzwyczajenia wpisuje swój adres zameldowania, a nie faktyczny adres zamieszkania) – spadłaby tym samym liczba głosów nieważnych.

Istotne jest zwrócenie uwagi, by uzasadnienie odrzucenia wniosku było jak najbardziej przejrzyste i wyczerpujące, tak by mieszkaniec nie miał poczucia zmarnowania czasu lub obojętnego potraktowania przez jednostki oceniające wnioski.

Elementem całego procesu, który stanowi istotę budżetu obywatelskiego były spotkania z mieszkańcami i mieszkankami. Warto zwrócić szczególną uwagę w kolejnych edycjach na kwestie sieciowania oraz tworzenie przestrzeni dla deliberacji. Spotkania mieszanek i mieszkańców ze sobą oraz wspólna dyskusja nad potrzebami lokalnych społeczności powinny wzmocnić kapitał społeczny i autorefleksję. W dużej mierze spotkania w dzielnicach, które miały pełnić tego typu funkcje w procesie, służyły jednak głównie konsultacji wniosków. Niezbędnym wydaje się przemyślenie ich formuły w realizacji procesu.

Najważniejszym bowiem elementem procesu jest etap deliberacji, spotkań konsultacyjnych i wspólnej pracy mieszkańców nad przygotowaniem wniosku w ramach Budżetu Obywatelskiego, często pod czujnym okiem moderatora procesu. Integrujący i edukacyjny walor tego przedsięwzięcia jest nie do przecenienia w kontekście budowania więzi lokalnych.